BO‘LAJAK BOSHLANG‘ICH SINF O‘QITUVCHILARINING BAHOLASH KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISH ZARURATI – IJTIMOIY-PEDAGOGIK MUAMMO SIFATIDA

Majidova Hilola Eshquvat qizi

Boshlang‘ich ta’limda matematika va ona tili kafedrasi o‘qituvchisi

Maktabgacha va boshlang‘ich ta’lim fakulteti

Termiz davlat pedagogika instituti

Annotatsiya: Mazkur maqolada bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarining baholash kompetensiyasini rivojlantirish zarurati ijtimoiy-pedagogik muammo sifatida tahlil qilinadi. Bugungi ta’lim jarayonida o‘qituvchidan nafaqat bilim berish, balki o‘quvchilarning o‘quv yutuqlarini adolatli, xolis va tizimli baholash, ularning individual rivojlanish dinamikasini aniqlash ham talab etilmoqda. Ayniqsa, boshlang‘ich ta’lim bosqichida baholash jarayoni o‘quvchining bilim olishga bo‘lgan munosabati, o‘ziga ishonchi, motivatsiyasi va mustaqil fikrlash ko‘nikmalarining shakllanishiga bevosita ta’sir ko‘rsatadi. Shu sababli bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarida baholash kompetensiyasini shakllantirish va rivojlantirish pedagogik ta’limning muhim vazifalaridan biri hisoblanadi. Maqolada baholash kompetensiyasining mazmuni, uning kasbiy-pedagogik faoliyatdagi o‘rni, zamonaviy baholash yondashuvlari hamda ushbu kompetensiyani rivojlantirishning ijtimoiy zarurati ilmiy-nazariy jihatdan yoritiladi.

Kalit so‘zlar: baholash kompetensiyasi, bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchisi, pedagogik ta’lim, boshlang‘ich ta’lim, o‘quv yutuqlari, diagnostik faoliyat, formativ baholash, summativ baholash, kasbiy kompetensiya, ijtimoiy-pedagogik muammo.

Zamonaviy ta’lim tizimida o‘qituvchining kasbiy faoliyati tobora murakkablashib, uning oldiga qo‘yiladigan pedagogik, metodik va ijtimoiy talablar kengayib bormoqda. Bugungi kunda o‘qituvchi faqat o‘quvchilarga tayyor bilimlarni yetkazuvchi shaxs sifatida emas, balki ta’lim jarayonini loyihalovchi, o‘quvchilarning individual rivojlanishini kuzatuvchi, ularning o‘quv faoliyatini tahlil qiluvchi, o‘zlashtirishdagi qiyinchiliklarni aniqlovchi hamda har bir bola uchun rivojlantiruvchi ta’lim muhitini yaratishga mas’ul mutaxassis sifatida qaralmoqda. Shu sababli pedagogning kasbiy kompetensiyalari tarkibida baholash kompetensiyasi alohida ahamiyat kasb etadi.

Baholash kompetensiyasi o‘qituvchining o‘quvchilar bilimini tekshirish yoki ularga baho qo‘yish bilan cheklanmaydi. U o‘quvchining bilim, ko‘nikma, malaka va kompetensiyalarini aniqlash, ularning rivojlanish dinamikasini kuzatish, ta’lim natijalarini tahlil qilish, o‘quvchiga o‘z vaqtida metodik yordam berish, baholash natijalariga asoslanib dars jarayonini takomillashtirish kabi ko‘plab murakkab pedagogik faoliyatlarni o‘z ichiga oladi. Demak, baholash kompetensiyasi o‘qituvchi kasbiy mahoratining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi.

Ayniqsa, boshlang‘ich ta’lim bosqichida baholash jarayoni nihoyatda mas’uliyatli pedagogik vazifa sanaladi. Chunki boshlang‘ich ta’lim bolaning keyingi ta’lim bosqichlaridagi muvaffaqiyati uchun asos yaratadi. Bu davrda o‘quvchida o‘qishga munosabat, bilim olishga qiziqish, o‘ziga ishonch, mustaqil ishlash, fikrlash, savol berish, xato qilishdan qo‘rqmaslik va o‘z xatosini tuzatishga intilish kabi muhim shaxsiy sifatlar shakllanadi. Shunday ekan, boshlang‘ich sinf o‘quvchisini baholashda qo‘yilgan har bir

pedagogik yondashuv bolaning ruhiy holati, o‘quv motivatsiyasi va shaxsiy rivojlanishiga bevosita ta’sir ko‘rsatadi.

Boshlang‘ich sinf o‘quvchisi bahoni kattalar kabi faqat o‘quv natijasining rasmiy ko‘rsatkichi sifatida qabul qilmaydi. U bahoni ko‘pincha o‘qituvchining unga bo‘lgan munosabati, o‘zining qobiliyatiga berilgan baho, o‘ziga nisbatan ishonch yoki ishonchsizlik belgisi sifatida tushunadi. Shu bois noto‘g‘ri, shoshilinch, subyektiv yoki faqat jazolovchi xarakterdagi baholash o‘quvchida qo‘rquv, tortinchoqlik, darsga qiziqishning pasayishi, o‘z fikrini erkin bildirishdan cho‘chish kabi salbiy holatlarni keltirib chiqarishi mumkin. Aksincha, adolatli, xolis, rag‘batlantiruvchi va rivojlantiruvchi baholash o‘quvchining o‘z kuchiga ishonchini oshiradi, uni faol fikrlashga, mustaqil izlanishga, xatolarini anglab, ularni tuzatishga undaydi.

Shu nuqtayi nazardan qaraganda, bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarining baholash kompetensiyasini rivojlantirish masalasi faqat metodik tayyorgarlik doirasidagi vazifa emas. Bu masala keng ijtimoiy-pedagogik mazmunga ega bo‘lib, ta’lim sifatini oshirish, o‘quvchi shaxsini qo‘llab-quvvatlash, pedagogik adolatni ta’minlash, o‘quvchilarda sog‘lom o‘quv motivatsiyasini shakllantirish bilan bevosita bog‘liqdir. Demak, baholash kompetensiyasini rivojlantirish bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarining kasbiy tayyorgarligida ustuvor yo‘nalishlardan biri sifatida qaralishi lozim.

Pedagogika fanida baholash muammosi uzoq yillardan buyon ta’lim jarayonining ajralmas tarkibiy qismi sifatida o‘rganib kelinadi. An’anaviy pedagogik qarashlarda baholash, asosan, o‘quvchilar tomonidan bilimlarning qay darajada o‘zlashtirilganini aniqlash, nazorat qilish va yakuniy natijani belgilash vositasi sifatida talqin qilingan. Bunday yondashuvda baholashning asosiy vazifasi o‘quvchining mavzuni bilishi yoki bilmasligini aniqlash, uning javobini ma’lum mezon asosida baholash va natijani raqamli ko‘rsatkich orqali ifodalashdan iborat bo‘lgan.

Biroq zamonaviy ta’lim paradigmasida baholashning mazmuni sezilarli darajada kengaydi. Endilikda baholash faqat nazorat vositasi sifatida emas, balki ta’lim jarayonini boshqarish, o‘quvchining individual rivojlanishini kuzatish, o‘qitish metodikasini takomillashtirish va o‘quvchini keyingi rivojlanish bosqichiga yo‘naltirish vositasi sifatida qaralmoqda. Bunday yondashuv baholashning rivojlantiruvchi, diagnostik, motivatsion, korreksion va refleksiv funksiyalarini kuchaytiradi.

Ilmiy-pedagogik adabiyotlarda baholash kompetensiyasi o‘qituvchining o‘quvchilar bilimini aniqlash, baholash mezonlarini ishlab chiqish, o‘quv topshiriqlarini ta’lim maqsadiga muvofiq tanlash, natijalarni tahlil qilish, qayta aloqa berish hamda baholash natijalari asosida pedagogik faoliyatni qayta rejalashtirish qobiliyatlari majmui sifatida izohlanadi. Bu kompetensiya pedagogning faqat nazorat qilish malakasini emas, balki uning metodik savodxonligi, diagnostik tafakkuri, kommunikativ madaniyati, refleksiv yondashuvi va pedagogik mas’uliyatini ham aks ettiradi.

Zamonaviy pedagogik yondashuvlarda formativ baholash, summativ baholash, diagnostik baholash, mezonli baholash, o‘zini o‘zi baholash va o‘zaro baholash kabi tushunchalar keng qo‘llanilmoqda. Formativ baholash o‘quvchining o‘quv jarayonidagi rivojlanishini kuzatish, unga o‘z vaqtida yordam berish va keyingi o‘quv harakatlarini to‘g‘ri yo‘naltirish imkonini beradi. Summativ baholash esa ma’lum bir o‘quv bosqichi yakunida erishilgan natijalarni umumlashtirishga xizmat qiladi. Diagnostik baholash o‘quvchining mavjud bilim darajasi, qiyinchiliklari va ehtiyojlarini aniqlashga qaratiladi. Mezonli baholash esa baholash jarayonining shaffof, aniq va adolatli bo‘lishini ta’minlaydi.

Boshlang‘ich ta’lim metodikasi nuqtayi nazaridan baholash kompetensiyasi yanada muhim ahamiyatga ega. Chunki boshlang‘ich sinf o‘quvchilari yosh xususiyatlariga ko‘ra hissiy ta’sirchan, o‘qituvchi fikriga kuchli bog‘langan, tashqi rag‘bat va qo‘llab-

quvvatlashga ehtiyojmand bo‘ladilar. Ular uchun baholash jarayoni nafaqat o‘quv natijasini aniqlash, balki o‘z shaxsiga nisbatan munosabatni shakllantiruvchi pedagogik ta’sir vositasi hamdir. Shuning uchun boshlang‘ich ta’limda baholash o‘qituvchidan alohida ehtiyotkorlik, psixologik sezgirlik, adolat, xolislik va individual yondashuvni talab etadi.

Baholash kompetensiyasi bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchisining o‘quvchilar bilimini aniqlash, ularning o‘quv yutuqlarini xolis tahlil qilish, baholash mezonlarini ishlab chiqish, o‘quvchilarga samarali qayta aloqa berish hamda o‘qitish jarayonini baholash natijalariga muvofiq takomillashtirishga doir kasbiy tayyorgarligini ifodalaydi. Bu kompetensiya o‘qituvchining metodik bilimlari, pedagogik kuzatuvchanligi, tahliliy fikrlashi, kommunikativ madaniyati va kasbiy mas’uliyati bilan uzviy bog‘liqdir.

Baholash kompetensiyasining muhim tarkibiy qismlaridan biri diagnostik komponent hisoblanadi. Diagnostik komponent o‘qituvchining o‘quvchining bilim darajasi, o‘zlashtirish sur’ati, rivojlanish holati, o‘quv qiyinchiliklari va individual ehtiyojlarini aniqlay olish qobiliyatida namoyon bo‘ladi. Boshlang‘ich sinf o‘quvchilari bilan ishlashda bu komponent alohida ahamiyatga ega, chunki har bir bolaning o‘quv faoliyati, fikrlash tezligi, nutqiy faolligi, xotirasi, diqqati va topshiriq bajarish uslubi bir-biridan farq qiladi. Diagnostik yondashuvga ega o‘qituvchi o‘quvchining xatosini oddiy kamchilik sifatida emas, balki uning o‘quv jarayonidagi ehtiyoji va rivojlanish holatini ko‘rsatuvchi muhim pedagogik axborot sifatida qabul qiladi.

Baholash kompetensiyasining metodik komponenti esa baholash shakllari, usullari, topshiriqlari, mezonlari va indikatorlarini to‘g‘ri tanlash hamda ulardan maqsadga muvofiq foydalanish malakasini anglatadi. Bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchisi ona tili, matematika, o‘qish savodxonligi, tabiiy fanlar va boshqa fanlar bo‘yicha baholash topshiriqlarini dars maqsadi, o‘quvchilarning yosh xususiyatlari va ta’lim natijalariga mos holda ishlab chiqa olishi kerak. Agar baholash topshirig‘i dars maqsadiga mos kelmasa, u o‘quvchining haqiqiy bilim va ko‘nikmalarini aniqlash imkonini bermaydi. Shu sababli metodik komponent baholash kompetensiyasining amaliy jihatdan eng zarur qismlaridan biri hisoblanadi.

Analitik komponent baholash natijalarini tahlil qilish, o‘quvchilar yo‘l qo‘ygan xatolarning sabablarini aniqlash va tegishli pedagogik xulosa chiqarish qobiliyatini ifodalaydi. Baholash jarayonida o‘qituvchi faqat “to‘g‘ri” yoki “noto‘g‘ri” degan xulosada to‘xtab qolmasligi kerak. U o‘quvchi nima sababdan xatoga yo‘l qo‘yganini, bu xato bilim yetishmasligi, topshiriqni tushunmaslik, diqqatning chalg‘ishi, nutqiy qiyinchilik yoki metodik tushuntirishdagi kamchilik bilan bog‘liq ekanini aniqlashi zarur. Aynan analitik yondashuv o‘qituvchiga keyingi darslarni samarali rejalashtirish, takrorlash yoki qo‘shimcha tushuntirish zarur bo‘lgan mavzularni belgilash imkonini beradi.

Baholash kompetensiyasining kommunikativ komponenti o‘quvchi, ota-ona va pedagogik jamoa bilan baholash natijalari yuzasidan samarali muloqot qila olish qobiliyatida namoyon bo‘ladi. Boshlang‘ich ta’limda baholash natijalarini tushuntirishda o‘qituvchi ehtiyotkor, aniq va tarbiyaviy yondashuvga ega bo‘lishi zarur. O‘quvchiga beriladigan fikr-mulohaza uni ranjitmasligi, aksincha, keyingi o‘quv harakatiga undashi kerak. Ota-onalarga esa farzandining faqat kamchiliklari emas, balki rivojlanish imkoniyatlari, ijobiy o‘sish dinamikasi va yordam berish yo‘llari ham tushuntirilishi lozim.

Refleksiv komponent o‘qituvchining o‘z baholash faoliyatini tahlil qila olishi, qo‘ygan bahosi qanchalik adolatli bo‘lganini anglay olishi, baholash mezonlari va topshiriqlarini qayta ko‘rib chiqishi, o‘z metodik faoliyatini takomillashtirishga intilishi bilan belgilanadi. Refleksiv yondashuv rivojlanmagan o‘qituvchi baholash natijasini faqat o‘quvchining javobi bilan bog‘laydi. Refleksiv kompetensiyaga ega pedagog esa baholash natijasida o‘z darsining samaradorligini ham tahlil qiladi. Masalan, agar ko‘pchilik

o‘quvchi bir xil xatoga yo‘l qo‘ygan bo‘lsa, bu holat mavzuni tushuntirish metodikasini qayta ko‘rib chiqish zarurligini bildirishi mumkin.

Baholash kompetensiyasining axloqiy komponenti baholashda adolat, xolislik, shaffoflik, pedagogik mas’uliyat va insonparvarlik tamoyillariga amal qilishni anglatadi. O‘qituvchi baholash jarayonida shaxsiy munosabat, kayfiyat, o‘quvchining tashqi xulqi yoki boshqa subyektiv omillarga tayanmasligi kerak. Har bir baho aniq mezon, real natija va pedagogik asosga ega bo‘lishi lozim. Ayniqsa, boshlang‘ich sinf o‘quvchilari bilan ishlashda baholashning axloqiy jihati nihoyatda muhimdir, chunki bu bosqichda bolaning o‘ziga bo‘lgan ishonchi va o‘qishga munosabati shakllanadi.

Bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarida baholash kompetensiyasini rivojlantirish zarurati, avvalo, ta’lim sifatiga bo‘lgan ijtimoiy talabning ortib borayotgani bilan izohlanadi. Hozirgi jamiyat maktabdan faqat ma’lum hajmdagi bilimga ega o‘quvchini emas, balki mustaqil fikrlaydigan, o‘z bilimini amaliy vaziyatlarda qo‘llay oladigan, muammoni tahlil qila oladigan, muloqotga kirisha oladigan va ijtimoiy hayotga faol moslasha oladigan shaxsni tarbiyalashni kutmoqda. Bunday natijalarga erishish uchun baholash jarayoni ham faqat yodlangan ma’lumotni tekshirish bilan cheklanmasligi, balki o‘quvchining fikrlashi, tushunishi, izohlashi, tahlil qilishi va mustaqil xulosa chiqarish qobiliyatlarini aniqlashga xizmat qilishi zarur.

Ikkinchi tomondan, boshlang‘ich ta’limda baholash o‘quvchining keyingi o‘quv faoliyatiga kuchli ta’sir ko‘rsatadi. Bola maktabga ilk qadam qo‘ygan davrdanoq o‘zini o‘quvchi sifatida anglay boshlaydi. U darsdagi muvaffaqiyatlari, o‘qituvchi tomonidan berilgan baho va fikr-mulohazalar orqali o‘z imkoniyatlarini baholaydi. Agar o‘quvchi boshlang‘ich sinflardayoq “men bajara olaman”, “men o‘rganishga qodirman”, “xato qilsam ham uni tuzata olaman” degan ichki ishonchga ega bo‘lsa, bu uning butun keyingi ta’lim jarayoniga ijobiy ta’sir ko‘rsatadi. Aksincha, muntazam ravishda salbiy, izohsiz yoki qo‘llab-quvvatlovchi mazmunga ega bo‘lmagan baholash o‘quvchida o‘ziga ishonchsizlikni kuchaytirishi mumkin.

Uchinchi jihat shundan iboratki, zamonaviy ta’lim shaxsga yo‘naltirilgan yondashuvni talab etadi. Har bir o‘quvchining bilish sur’ati, qiziqishi, o‘zlashtirish darajasi, oilaviy muhiti, psixologik xususiyatlari va o‘quv faoliyatiga munosabati turlicha bo‘ladi. Shu sababli baholash jarayoni ham bir xil qolipdagi nazorat mexanizmi emas, balki har bir o‘quvchining individual imkoniyatlarini hisobga oladigan moslashuvchan pedagogik jarayon sifatida tashkil etilishi kerak. Buning uchun esa bo‘lajak o‘qituvchi individual yondashuv, pedagogik diagnostika va differensial baholash usullarini puxta egallashi zarur.

To‘rtinchi jihat baholash jarayonida adolat va shaffoflikni ta’minlash bilan bog‘liq. O‘quvchi ham, ota-ona ham bahoning nima asosda qo‘yilganini tushunishi kerak. Agar baholash mezonlari aniq bo‘lmasa, o‘quvchida bahoga nisbatan ishonchsizlik paydo bo‘ladi. Bu esa o‘qituvchi va o‘quvchi o‘rtasidagi pedagogik munosabatlarga salbiy ta’sir ko‘rsatadi. Mezonli baholash madaniyatini egallagan o‘qituvchi har bir topshiriq uchun aniq talablarni belgilaydi, o‘quvchiga natijani tushunarli izohlaydi va uning keyingi rivojlanishi uchun yo‘nalish beradi.

Beshinchi jihat raqamli ta’lim muhitining kengayishi bilan bog‘liqdir. Bugungi kunda elektron testlar, onlayn platformalar, interaktiv mashqlar, raqamli portfoliolar, avtomatlashtirilgan monitoring tizimlari ta’lim jarayoniga faol kirib kelmoqda. Bu esa o‘qituvchidan nafaqat an’anaviy baholash usullarini, balki raqamli baholash vositalaridan samarali foydalanishni ham talab qiladi. Bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchisi raqamli vositalarni shunchaki texnik qurilma sifatida emas, balki o‘quvchining rivojlanishini kuzatish, natijalarni tahlil qilish va individual yordam ko‘rsatish vositasi sifatida qo‘llay olishi kerak.

Boshlang‘ich ta’limda baholash jarayoni o‘ziga xos pedagogik va psixologik xususiyatlarga ega. Bu bosqichda o‘quvchi hali o‘z o‘quv faoliyatini to‘liq mustaqil boshqara olmaydi. U topshiriqni bajarishda ko‘pincha o‘qituvchi ko‘rsatmasiga, tashqi rag‘batga va hissiy qo‘llab-quvvatlashga ehtiyoj sezadi. Shu sababli boshlang‘ich sinf o‘qituvchisi baholash jarayonini bolaning yosh xususiyatlari, ruhiy holati va individual rivojlanishiga mos holda tashkil etishi zarur.

Boshlang‘ich ta’limda baholashning eng muhim xususiyatlaridan biri uning rivojlantiruvchi yo‘nalishga ega bo‘lishidir. Baholash o‘quvchini jazolash, uni boshqalar bilan solishtirish yoki faqat kamchiliklarini ko‘rsatish vositasiga aylanib qolmasligi kerak. Aksincha, baholash o‘quvchini keyingi o‘quv harakatiga yo‘naltirishi, uning nimalarni yaxshi bajarganini ko‘rsatishi, qaysi jihatlarni yaxshilash zarurligini tushuntirishi va mustaqil harakatga undashi lozim. Bunday baholash o‘quvchi shaxsini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Baholashning rag‘batlantiruvchi xususiyati ham boshlang‘ich ta’lim uchun muhimdir. Kichik yoshdagi o‘quvchi o‘zining kichik muvaffaqiyatlari tan olinganda darsga ko‘proq qiziqadi, faolroq ishtirok etadi va o‘z ustida ishlashga intiladi. Shu bois o‘qituvchi baholash jarayonida faqat xatoni emas, balki o‘sish nuqtalarini ham ko‘ra olishi kerak. O‘quvchining avvalgi natijasiga nisbatan erishgan kichik yutug‘i ham pedagogik jihatdan e’tirof etilishi zarur.

Boshlang‘ich ta’limda baholash aniq mezonlarga asoslanishi kerak. O‘quvchi topshiriq nima uchun yaxshi bajarilganini yoki qaysi sababga ko‘ra xato deb topilganini tushunishi lozim. Agar o‘quvchi baholash mezonini anglamasa, baho unga tarbiyaviy va rivojlantiruvchi ta’sir ko‘rsatmaydi. Shuning uchun boshlang‘ich sinflarda baholash mezonlari sodda, tushunarli, yoshga mos va amaliy topshiriq mazmuni bilan bog‘liq bo‘lishi kerak.

Individual rivojlanishni hisobga olish ham baholashning muhim pedagogik xususiyatidir. Boshlang‘ich sinfda bir o‘quvchining natijasini boshqa o‘quvchining natijasi bilan solishtirish har doim ham to‘g‘ri pedagogik samara bermaydi. Chunki bolalarning tayyorgarlik darajasi, fikrlash sur’ati, oilaviy sharoiti va o‘qishga bo‘lgan munosabati turlicha bo‘ladi. Shu sababli o‘qituvchi o‘quvchining bugungi natijasini uning avvalgi natijasi bilan taqqoslab, rivojlanish dinamikasini ko‘ra olishi kerak. Bu yondashuv o‘quvchida o‘z ustida ishlashga nisbatan ijobiy munosabatni shakllantiradi.

Qayta aloqa berish baholash jarayonining ajralmas qismidir. Baholashdan keyin o‘quvchi nimalarni yaxshi bajarganini, qayerda xatoga yo‘l qo‘yganini va keyingi safar qanday harakat qilishi kerakligini bilishi zarur. “Yaxshi”, “yomon”, “xato” kabi umumiy fikrlar o‘quvchiga aniq yo‘nalish bermaydi. Samarali qayta aloqa esa o‘quvchiga o‘z faoliyatini tushunish, xatosini tuzatish va keyingi vazifani yaxshiroq bajarish imkonini beradi.

Pedagogik oliy ta’lim muassasalarida bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarini tayyorlash jarayonida baholash kompetensiyasini rivojlantirish borasida bir qator muammolar mavjud. Eng avvalo, nazariy bilim va amaliy ko‘nikma o‘rtasidagi uzilish kuzatiladi. Talabalar baholashning turlari, funksiyalari va metodlari haqida nazariy ma’lumotga ega bo‘lishlari mumkin, ammo real dars jarayonida baholash mezonlarini tuzish, o‘quvchi javobini tahlil qilish, xatolarning sababini aniqlash va individual tavsiya berishda qiyinchiliklarga duch keladilar. Bu esa baholash kompetensiyasining amaliy jihatdan yetarli shakllanmaganini ko‘rsatadi.

Yana bir muammo an’anaviy baholash shakllariga ortiqcha tayanish bilan bog‘liq. Ayrim hollarda baholash faqat test, yozma ish, og‘zaki savol-javob yoki yakuniy nazorat shaklida tashkil etiladi. Bunday yondashuv o‘quvchining ijodiy fikrlashi, mantiqiy xulosa chiqarishi, mustaqil izlanishi, muloqotga kirishishi va amaliy faoliyatini to‘liq baholash

imkonini bermaydi. Natijada baholash jarayoni o‘quvchining faqat reproduktiv bilimlarini aniqlash bilan cheklanib qoladi.

Mezonli baholash madaniyatining yetarli shakllanmagani ham dolzarb muammolardan biridir. Baholash mezonlari aniq ishlab chiqilmaganda o‘qituvchining bahosi subyektiv tus olishi mumkin. O‘quvchi nima uchun aynan shunday baho olganini tushunmasa, unda baholash jarayoniga nisbatan ishonchsizlik paydo bo‘ladi. Shu bois bo‘lajak o‘qituvchilarni baholash mezonlari, rubrikalar, indikatorlar va natijaviy ko‘rsatkichlar bilan ishlashga o‘rgatish zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O‘zbekiston Respublikasining “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonuni.
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining ta’lim tizimini rivojlantirishga oid qaror va farmonlari.
3. Azizxo‘jayeva N.N. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. – Toshkent: Fan, 2006.
4. Ishmuhamedov R.J., Yuldashev M.A. Ta’lim va tarbiyada innovatsion pedagogik texnologiyalar. – Toshkent, 2013.
5. Yo‘ldoshev J.G‘., Usmonov S.A. Pedagogik texnologiya asoslari. – Toshkent: O‘qituvchi, 2004.
6. Xodjayev B.X. Umumiy pedagogika nazariyasi va amaliyoti. – Toshkent, 2017.
7. Muslimov N.A., Usmonboyeva M.H., Sayfurov D.M., To‘rayev A.B. Innovatsion ta’lim texnologiyalari. – Toshkent, 2015.